

Posudek diplomové práce

KOUMALOVÁ, Ivana. Mezinárodní evangelické sbory jako interkulturní prostředí. Praha, 2021, 100 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Evangelická teologická fakulta. Studijní obor: Komunitní krizová a pastorační práce – Diakonika. Vedoucí práce: Dr. Ladislav Beneš.

Autorka se ve své práci, rozvržené do tří kapitol, rozhodla věnovat „mezinárodním evangelickým sborům“. Téma zpracovala na základě osobní zkušenosti a dostupné literatury, včetně zahraničních titulů, které u nás nejsou běžně dostupné. Práce je zpracována pečlivě a s množstvím poznámek, kvalita psaného textu je na vysoké úrovni. Je třeba ocenit, že autorka se pustila do zpracování tématu, kterému dosud nebyla v našem prostředí věnována příliš velká pozornost. Zároveň se pokouší o propojení různých oborových přístupů (kromě teologie se věnuje např. kultuře nebo komunikaci).

Práce na první pohled působí velmi dobrým dojmem a osobně jsem se těšil, že se o fenoménu „mezinárodních evangelických sborů“ něco dozvím. Domnívám se, že se autorce podařilo vystihnout některé charakteristické rysy těchto sborů, např. mezinárodní charakter, rozmanité formy statusu nebo častou proměnlivost členstva. Obecně konstatovala rozmanitost (např. s. 46 a 61) a pestrost těchto sborů, což je v podstatě jedna z hlavních tezí autorky v závěru práce („Práce poukazuje na skutečnost, že mezinárodní evangelický sbor se vyznačuje pestrostí.“, s. 85). Naopak slabší stránkou práce je teologický úhel pohledu.

Už samotný název práce vzbuzuje otázku, zda autorka neměla místo adjektiva „evangelický“ raději zvolit termín „evangelikální“. Tomuto dilematu se v práci autorka vysloveně věnuje (s. 30–34). Zdá se, že velmi obecné a problematické vymezení pojmu „evangelický“ u Pavla Filipiho (tj. „všechny církevní útvary západního křesťanstva, které stojí mimo církve katolickou“) a odkaz na anglický název Českobratrské církve evangelické (The Evangelical Church of Czech Brethren) jí k tomuto rozhodnutí stačil. Přestože název „evangelikální“ by byl vhodnější, ať už s přihlédnutím k historické tradici a teologickým důrazům mezinárodních sborů, tak i k proměně názvu České evangelikální aliance (do roku 2003 Česká evangelická aliance).

Je jasné, že tak rozmanitý fenomén, jakým mezinárodní sbory nepochybně jsou, je těžké nějak uchopit, charakterizovat a zařadit do širšího kontextu. Oceňuji, že se do toho autorka pustila. Nicméně se domnívám, že nepracovala dostatečně kriticky, např. při práci se zdroji a literaturou. Je chvályhodné, že autorka vyvinula úsilí s pořízením u nás nedostupné zahraniční literatury. Postrádám však alespoň stručnou charakteristiku autorů hlavních prací a důvod pro jejich výběr (např. James Carlson, Kenneth D. MacHarg nebo Jack Wald). Jak Carlson tak Wald v úvodech citovaných knih popisují svoji cestu ke službě, čímž umožňují čtenáři trochu více pochopit jejich teologické kořeny a přístup k tématu. Ostatně sama autorka práce se odkazuje na svoji vlastní zkušenost, dlouhodobý pohyb v prostředí mezinárodních sborů a cituje vlastní terénní poznámky, ale blíže svůj úhel pohledu necharakterizuje.

Za jeden ze zajímavých aspektů mezinárodních sborů považuji napětí mezi tím, že se sice jedná o nový fenomén (od 90. let 20. století), ale odkazuje se na mnohem starší tradice (např. tradici presbyterianismu 17. století, viz s. 34) a samozřejmě se hlásí i k základům křesťanství. Proto bych považoval za zajímavé, kdyby autorka srovnala např. pojetí svátostí v křesťanské

tradici a v mezinárodních sborech. V příslušné pasáži (s. 75–77) to však nenalezneme. Je tam pouze zmínka, že praktickými otázkami kolem křtu se zabývá také Wald či Jones (s. 76). Škoda, že zatímco „klasickému“ chápání křtu je věnován odstavec, z pohledu uvedených autorů není zmíněno nic. Zajímavá je poznámka z terénního deníku ohledně křtu nemluvnat (s. 76), ze které je zřejmé, že nějaký sbor umožňuje jak křest nemluvnat, tak „dedikaci“ (zřejmě se jedná o požehnání, ale termín by zasloužil vysvětlení) a připouští, že se křtu nemluvnat nebudou účastnit věřící z baptistického prostředí. Autorka správně uvádí (na s. 77), že se různá pojetí křtu objevují i v tradičních církvích, i když by výslovné zmínění vedle Českobratrské církve evangelické zasluhovala praxe Církve bratrské. Zmínka o večeři Páně (s. 77) je ještě chudší a málo vypovídající. Přitom pro některé církevní tradice je slavení večeře Páně důležitou činností věřících a církve.

Škoda, že autorka místo kritické práce s prameny a literaturou, včetně přihlídnutí k jejich kontextu, leckdy sestavuje spíš určitou mozaiku, kde se případné rozdíly a postoje autorů zcela ztrácí (viz např. první věta kapitoly 2.6, kde do parafráze výroku Walda vkládá odkazy na Filipiho, Ryškovou a Smolíka, s. 61). V jiných případech vedle sebe klade přístupy různých autorů, aniž by je blíže představila a případně k nim zaujala vlastní stanovisko, např. k jejich vhodnosti při vysvětlení fenoménu mezinárodních sborů. Např. v případě tzv. kulturních map Erin Meyerové (s. 52–53) se až později může čtenář domnívat, že byly zmíněny kvůli jejich využití v rámci konference mezinárodních sborů v Brně v roce 2020, na kterou se autorka odkazuje (s. 58–61). Přesto zmínka o rozdělení národů na škále Meyerové (s. 59) působí poněkud nesrozumitelně, což je v kontrastu s detailními vysvětleními, které autorka na jiných místech věnuje různým termínům (např. *lingua franca*, s. 28 atd.).

Přestože oceňuji snahu autorky, vyjasnit a vysvětlit různé termíny a postupuje přitom poctivě a poučeně, domnívám se, že příliš mnoho takových exkurzů je na úkor cílenému zaměření práce. Např. v kapitole 2.7 Ekumenická perspektiva (s. 64–67) je věnováno hodně prostoru pro vysvětlení ekumenismu a jeho dějin, ale tomu nejzajímavějšímu, tj. jaký je přístup mezinárodních sborů k ekumenismu, by stálo za to věnovat přece jen větší pozornost (s. 67). Mimo jiné i proto, že je jim vytýkán „exklusivismus a nezáměr o ekumenickou spolupráci s ostatními křesťanskými církvemi“ (viz např. Jitka Schlichtsová, ICF působí v Česku 15 let, *Náboženský inforservis*, 7. 10. 2021, online: <https://info.dingir.cz/2021/10/icf-pusobi-v-cesku-15-let>). S ohledem na kvalitu zpracování práce a rozhled autorky považuji za škodu, že nevěnovala větší prostor prostředí mezinárodních sborů, nevysvětlila více některé teologické důrazy a neuvedla více příkladů ze života a praxe některých sborů.

Poslední z výtek směřuje ke skutečnosti, že ohledně eklesiologie (viz s. 83–84) autorka zcela pomíjí důležitou otázku církevního zřízení nebo řádu, včetně otázky úřadu, resp. služby. Domnívám se, že otázku eklesiality a její konkrétní podoby není možné jednoduše obejít obecným poukazem na čtyři znaky církve v nicejsko-cařihradském vyznání (Ostatně je toto vyznání v mezinárodních sborech nějak používáno?), definicí církve v Augšburském vyznání víry a čtyřmi funkcemi církve. S ohledem na zmíněnou rozmanitost a proměnlivost členstva je otázka řádu a služby pro kontinuitu a eklesialitu mezinárodních sborů důležitá. Např. International Church of Prague v současnosti hledá pastora, tým sboru tvoří „starší“ (elders) a „jáhni/diákoní“ (deacons). Jaké jsou jejich role? Jaké je propojení mezi jednotlivými sbory? Je

nějaký rozdíl v tom, jestli se společenství definuje jako zapsaný spolek (např. ICF Brno) nebo je součástí církve, která se definuje jako společenství sborů (viz ICP Praha jako součást Církve bratrské)? To jsou podle mne témata, která by bylo potřeba při úvahách o eklesialitě mezinárodních sborů vzít úvahu. Přestože je jasné, že konkrétní podoba eklesiality je velmi rozmanitá a bude záviset na kulturním prostředí, denominačním složení účastníků nebo na postavě pastora. Vybrané konkrétní příklady by umožnily lepší vhled a pochopení fungování mezinárodních sborů.

Už bylo řečeno, že práce je psaná velmi dobrým jazykem v podstatě bez chyb a překlepů. Za zcela marginální považuji např. absenci čárky v názvu knihy MacHarga „From Bangkok to Bishkek, Budapest to Bogotá“ (s. 93) nebo chybné ISBN u knihy Carlsona v seznamu literatury (s.89, zřejmě překlepem přidaná číslice 2, správně má být 9781796363029). Stranou ponechávám nejednotnost uvedených ISBN, kdy u některých schází prefix 978, protože to je nejednotně uvedené i u domácích publikací v databázi Národní knihovny.

Přes uvedené výhrady a zvláště s přihlédnutím k formálně kvalitnímu zpracování práce doporučuji diplomovou práci k obhajobě a navrhuji hodnocení mezi **B-velmi dobře a C-dobře** s přihlédnutím k průběhu obhajoby.

Pro obhajobu navrhuji otázky:

1) Jsou nějaké zvláštní důrazy v pojetí „svátostí“ v rámci mezinárodních evangelických sborů oproti pojetí v tradičních církvích (např. Českobratrské církve evangelické nebo Církve římskokatolické)? Používá se vůbec pojem „svátost“ nebo je nahrazován jiným slovem?

2) Jaké jsou společné prvky, které při větší rozmanitosti umožňují mezinárodní evangelické sbory vnímat jako jeden fenomén nebo novou kategorii církví? Existují nějaké viditelné „nástroje jednoty“ např. mezi sbory v rámci ČR?

V Praze dne 25. ledna 2022

Mgr. Martin Vaňáč, PhD